

Шейн І. О.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Науковий керівник – Рижкова В. В., канд. філол. наук, доцент,

професор кафедри прикладної лінгвістики

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АВІАЦІЙНИХ ТЕКСТІВ
ЗАСОБАМИ АВТОМАТИЗОВАНОГО ПЕРЕКЛАДУ**

Безсумнівно, запорукою науково-технічного прогресу в умовах сучасного світу є оперативний обмін інформацією. Його зумовлює галузь

перекладацької діяльності, що постійно розвивається і вдосконалюється за допомогою засобів автоматизованого перекладу – комп'ютерних програм, здатних швидко і якісно аналізувати текстову інформацію і відтворювати її засобами іншої мови.

Важливо з'ясувати, наскільки задовільним може бути переклад текстів, що містять вузькогалузеву лексику, зокрема авіаційну, за допомогою засобів машинного перекладу. Основне завдання – проаналізувати варіації перекладу мовних одиниць технічного спрямування на рівнях словосполучень і речень за допомогою комп'ютерних програм і визначити типові недоліки.

З'ясовано, що вади такого способу перекладу українською мовою з англійської спричинені переважно недосконалими алгоритмами виокремлення меж мовної одиниці в технічних текстах і необхідності добірки контекстуально коректного еквівалента.

У результаті аналізу опрацювання технічних текстів засобами машинного перекладу визначено, що основний недолік полягає в тому, що комп'ютерна програма не завжди може ідентифікувати мовну одиницю як термін і перекладає її послівно. Наприклад, словосполучення *air change* або *fuel starvation*, що в авіаційній галузі позначають *повітрообмін* і *нестачу палива*, машинні перекладачі подають як *зміна повітря* і *паливне голодування* відповідно.

Значна проблема, спричинена багатозначністю більшості лексичних одиниць англійської мови, полягає у доборі програмою не коректного еквівалента – технічного терміну, а загальноживаного слова із нейтральним значенням. Наприклад, поняття *to ventilate* у технічному тексті не завжди коректно передавати українським дієсловом *провітрювати*, а точнішим варіантом іноді може бути формальний англізм *вентилювати*.

Іноді засоби машинного перекладу можуть бути прийнятними у випадку роботи зі сталими виразами. Деякі мовні одиниці, що зазнали детермінологізації, можуть бути перекладені програмою цілком задовільно, оскільки вони широкоживані і розповсюджені. Наприклад, вирази *safety precaution* або *take off position* автоперекладачі правильно визначили як *заходи безпеки* і *злітне положення* відповідно.

Визначено, що на інших рівнях мовних одиниць поширеними є такі види помилок: синтаксичні зміни, що спотворюють зміст, тавтологічність і

штучність перекладеного тексту, а також некоректне розпізнавання багатокomпонентних термінів як окремих мовних одиниць.

Окрім цього, варто взяти до уваги різницю науково-писемного мовлення англійської і української мов, де слід зважати на нерівномірність багатозначності термінів, що вимагає застосування прийомів генералізації або, навпаки, розширення значення вихідної лексеми. Наприклад, у галузі авіації англійський термін *doors* іноді недостатньо передати українською мовою прямим відповідником *двері*, а доречніше уточнити значення виразом *двері та люки*.

Таким чином, основними недоліками «машинних перекладачів» є неспроможність програм у деяких випадках розпізнавати компоненти терміну як єдине ціле, добирати відповідник згідно з тематикою тексту й зберігати синтаксичну логіку без викривлення змісту. Отже, удосконалення алгоритмів машинного перекладу – актуальна проблема прикладної лінгвістики, що потребує ґрунтовних досліджень.